

Vita Čebašek¹

Nadlahtnica in nadlaktica v slovenskih pisnih virih

Nadlahtnica and Nadlaktica in Slovenian Written Sources

IZVLEČEK

KLJUČNE BESEDE: mednarodni anatomski termin, slovenski anatomski termin, tiskani in elektronski slovenski pisni viri, jezikovna zadrega

IZHODIŠČA. Mednarodni anatomski termin *humerus* ima dva slovenska sinonima, *nadlahtnica* in *nadlaktica*. Namen prispevka je ugotoviti, kateri od njiju se v slovenskih pisnih virih pogosteje pojavlja in kateri je bolj priporočen za področje anatomije. METODE. Pogostost obeh besed smo ugotavljali v elektronskih korpusih slovenskega jezika, v iztočnicah spletnih slovarjev ter v tiskanih izdajah slovenskih učbenikov in atlasov z anatomsko vsebino. Dodatno smo pregledali dve elektronski publikaciji Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki se v zdravstvu dnevno uporabljata za razvrščanje bolezni in stanj ter za razvrščanje postopkov in posegov, ter poiskali mnenja jezikoslovcev o prednostni rabi besed. REZULTATI. V korpusih slovenskega jezika, v spletnih slovarjih ter v tiskanih izdajah učbenikov anatomije se beseda *nadlahtnica* pojavlja pogosteje kot beseda *nadlaktica*, v anatomskih atlasih in elektronskih publikacijah Nacionalnega inštituta za javno zdravje pa sta besedi enako pogosti. Jezikoslovci Terminološke svetovalnice in Slovenskega medicinskega slovarja priporočajo prednostno izbiro besede *nadlahtnica*. RAZPRAVA. Glede na vse raziskano je *nadlahtnica* pravilnejši in priporočljivejši slovenski anatomski sinonim za latinski termin *humerus* kot *nadlaktica*.

ABSTRACT

KEY WORDS: international anatomical term, Slovenian anatomical term, printed and electronic Slovenian written sources, linguistic problem

BACKGROUNDS. The international anatomical term *humerus* has two Slovenian synonyms, *nadlahtnica* and *nadlaktica*. The purpose of this paper was to find out which of the two appears more frequently in Slovenian written sources, and which is more recommended for the field of anatomy. METHODS. The frequency of both words was determined in electronic corpora of the Slovenian language, in online dictionaries and in printed editions of Slovenian textbooks and atlases with anatomical content. Additionally, we reviewed two electronic publications of the National Institute of Public Health, which are used daily to classify diseases and conditions as well as procedures and interventions and sought the opinions of linguists on the priority use of words. RESULTS. In the

¹ Doc. dr. Vita Čebašek, dr. med., Inštitut za anatomijo, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Korytkova ulica 2, 1000 Ljubljana; vita.cebasek@mf.uni-lj.si

corpora of the Slovenian language, in online dictionaries, and in printed editions of anatomy textbooks, the word *nadlaktnica* appears more frequently than the word *nadlaktica*. In Slovenian anatomical atlases and electronic publications of the National Institute of Public Health, both words appear equally frequently. The linguists of the Terminological Consulting Service and the Slovenian Medical Dictionary, however, recommend the use of the word *nadlaktica*. **DISCUSSION.** Based on the conducted research, the word *nadlaktica* is a more correct and recommended Slovenian anatomical synonym for the Latin term *humerus* than the word *nadlaktnica*.

IZHODIŠČA

Termin je beseda ali besedna zveza, ki poimenuje pojme določene stroke (1). Celotno zbirko strokovnih poimenovanj, ki jo z dogovorom oblikuje večja skupina področnih strokovnjakov, imenujemo terminologija (2, 3). Terminologija je bistvena za razvoj vsake stroke. Omogoča jasno in jedrnatno sporazumevanje, in pomembno je, da je urejena in usklajena (4). Uradna mednarodna anatomsko terminologija je latinska. Vsi trenutno veljavni in mednarodno dogovorjeni (standardizirani) anatomske termini so zbrani v publikaciji Mednarodne zveze anatomske združenj (International Federation of Associations of Anatomists, IFAA), imenovani *Terminologia anatomica* (5). Vsak termin ima svojo identifikacijsko številko in pripisan latinski in angleški sinonim ter morebitni eponim. IFAA si prizadeva za široko uporabo standardiziranih latinskih imen, nacionalna anatomsko društva pa spodbuja, da po zgledu angleških sinonimov oblikujejo svoje nacionalne anatomske sinonime. Anatomija je ena izmed osnovnih medicinskih ved. Poznavanje standardiziranih anatomske terminov zato ni pomembno le za strokovnjake tega področja, temveč je ključno za učinkovito sporazumevanje med strokovnjaki vseh področij medicine (6). Večino latinskih anatomske terminov in njihovih slovenskih sinonimov vsebuje Slovenski medicinski slovar, temeljno terminološko delo slovenske medicinske stroke in znanosti ter referenčni okvir za področje medi-

cine, ki ga v medicinskih strokah v primeru jezikovne dileme vedno uporabimo prvega (7).

Slovenske anatomske izraze najdemo v številnih medicinskih in anatomske učbenikih ter tudi v drugih strokovnih besedilih, kot so strokovni priročniki in specializirani slovarji. Kot sestavni del slovenskega splošnega jezika pa jih lahko zasledimo tudi v poljudnih besedilih in splošnih jezikoslovnih slovarjih. Večina slovarjev je danes v elektronski obliki in je prosto dostopna na slovarskih portalih, potrpežljiv iskalec pa lahko najde latinska in slovenska anatomsko imena tudi v knjižnih izdajah specializiranih slovarjev (8–12). Prvi slovensko-latinski in latinsko-slovenski slovar anatomske pojmov *Nomina anatomica* je napisal prof. dr. Alija Košir, redni profesor histologije na Medicinski fakulteti v Ljubljani in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter eden izmed pionirjev slovenske anatomske terminologije (13).

Kljub številnim normativnim zapisom domačih anatomske imen v slovenskih učbenikih in slovarjih, ki usmerjajo rabo anatomske terminologije, se pisec slovenske anatomske besedil pogosto znajde v jezikovni zadregi, ker ne ve, katero poimenovanje prednostno izbrati za določen anatomske pojem. Nabor poimenovanj je namreč širok – izbrati je možno mednarodno standardizirano latinsko ime, v njegovi citatni, polcitatni ali poslovenjeni obliki ali pa domače slovensko ime, če to obstaja (14). Če obstaja več različic sloven-

skih poimenovanj, je jezikovna zadrega še večja, še posebej, če obstaja razkorak med zapisanimi priporočili, kot je to v primeru anatomskega termina *humerus* (7, 15). Ime edine kosti nadlahti je mogoče zapisati v citatni obliki (*humerus*) ali polcitatni obliki (*humerus*; *humerusa*), ali pa z enim od domačih imen (*nadlahtnica*; *nadlaktica*). Tudi ime dela telesa, v katerem se *humerus* nahaja, je mogoče zapisati različno – bodisi v citatni obliki (*brachium*), polcitatni obliki (*brachium*; *brachiuma*) ali kratki poslovenjeni obliki (*brahij*) bodisi je možno izbrati eno od domačih imen (*nadlahet* ali *nadlaket*), s tem da je beseda *nadlaket* lahko ženskega ali moškega spola, medtem ko je beseda *nadlahet* samo ženskega spola in se običajno uporablja le v rodilniku ali pa v množini (16, 17).

Poleg osnovne dileme strokovnega pisanja, kdaj in kaj po slovensko in kdaj po latinsko, se pisec slovenskega anatomskega besedila tako srečuje še z dodatno dilemo – katero od domačih različic imen izbrati. Če je piscev besedila več (npr. med pisanjem učbenika) in nimajo enakega mnenja glede prednostne izbire domačih anatomske imen, je situacija še bolj zapletena, še posebej, če tudi z uredniki in lektorji publikacije ne delijo enakih mnenj.

Namen raziskave je bil ugotoviti pogostost rabe besed *nadlahtnica* in *nadlaktica* v slovenskih elektronskih besedilih in v tiskanih izdajah učbenikov z anatomsko vsebino ter poiskati mnenja jezikoslovcev o prednostni rabi besed. Zbrani podatki bodo pokazali, kateri od domačih sinonimov za latinski *humerus* je trenutno za strokovno področje anatomije priporočljivejši in kako pristopiti k reševanju podobnih jezikovnih zadreg.

METODE

Pogostost besed *nadlahtnica* in *nadlaktica* v korpusih slovenskega jezika smo ugotavljali z besedilnim analizatorjem Korpusnik, ki je prosto dostopen na sple-

tni strani Centra za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani (18). Orodje je bilo izdelano v letih 2022–2023 v okviru projekta SLOKIT in ga je financiralo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije za pregledovanje petih korpusov slovenskega jezika: Korpus akademske slovenščine OSS 1.0, Korpus standardne pisne slovenščine Gigafida 2.0, Korpus sprotne slovenščine Trendi, Korpus spletne slovenščine JANES 1.0, Korpus govorne slovenščine Gos 2.0 (19–23).

Pogostost besed *nadlahtnica* in *nadlaktica* v iztočnicah prosto dostopnih spletnih slovarjev smo ugotavljali s pomočjo iskalnih polj portalov Termania in Fran (8, 9). Iz rezultatov poizvedbe smo si izpisali imena slovarjev z iskanima besedama v iztočnicah.

Rabo besed *nadlahtnica* in *nadlaktica* smo ugotavljali tudi v dveh elektronskih publikacijah Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ), ki se dnevno uporabljata v zdravstvu. Pregledali smo enajsto izdajo Mednarodne klasifikacije bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov, Avstralsko modifikacijo (The International Statistical Classification of Diseases and Health Related Problems, MKB-10-AM) in šesto izdajo Klasifikacije terapevtskih in diagnostičnih postopkov in posegov (The Australian Classification of Health Interventions, KTDP) ter si primere uporabe besed *nadlahtnica*, *nadlaktica* in *humerus* izpisali (24, 25).

Rabo besed *nadlahtnica* in *nadlaktica* smo analizirali tudi v knjižnih izdajah učbenikov in atlasov anatomije, ki smo si jih izposodili v Centralni medicinski knjižnici Univerze v Ljubljani (CMK), v Mestni knjižnici Ljubljana (MKL) ali pa so bile iz osebnih knjižnih zbirk avtorice tega prispevka in njenih sodelavk. Učbenike in atlase smo pregledali in si za vsak učbenik in atlas posebej izpisali rabo besed *nadlahtnica* in *nadlaktica*.

REZULTATI

Pogostost rabe besed nadlahtnica in nadlaktnica v različnih korpusih slovenskega jezika prikazuje tabela 1.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v različnih tipih besedil dveh korpusov slovenskega jezika, v katerih se besedi pojavljata najpogosteje, prikazujeta slika 1 in slika 2.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v vedah korpusa OSS 1.0 prikazuje slika 3.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v virih korpusa Gigafida 2.0 prikazuje slika 4.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v iztočnicah spletnih slovarjev portalov Termania in Fran prikazujeta tabela 2 in tabela 3.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v elektronskih publikacijah NIJZ prikazuje tabela 4.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v knjižnih izdajah učbenikov s področja anatomije prikazuje tabela 5.

Rabo besed nadlahtnica in nadlaktnica v knjižnih izdajah slovenskih anatomskih atlasov prikazuje tabela 6.

RAZPRAVA

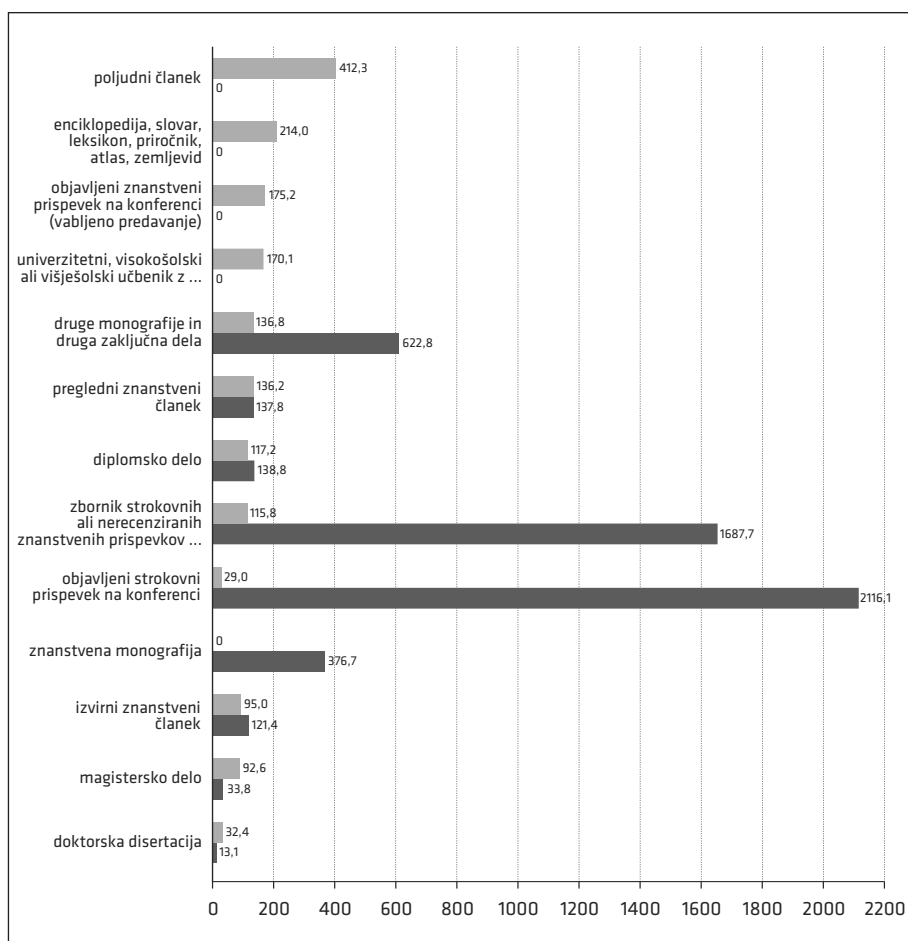
V korpusih slovenskega jezika se beseda nadlahtnica pojavlja pogosteje kot beseda nadlaktnica (tabela 1) (18). Raba besed nadlahtnica in nadlaktnica je v raznorodnih vsebinah različna. V korpusu akademske slovenščine OSS 1.0, kjer se besedi najpogosteje pojavljata (razmerje med besedama je 2222 : 122, v korist besede nadlahtnica), se beseda nadlahtnica najbolj tipično uporablja v poljudnih člankih, enciklopedijah, slovarjih, leksikonih, priročni-

Tabela 1. Število pojavitev besed nadlahtnica in nadlaktnica v korpusih slovenskega jezika in število pojavitev obeh besed na milijon besed (18).

Področje, ime in opis korpusa	Akronim	Nadlahtnica	Nadlaktnica
1 Akademska slovenščina Korpus akademske slovenščine OSS 1.0 vsebuje 3,2 milijarde besed in več kot 150.000 znanstvenih besedil z Nacionalnega portala odprte znanosti	OSS 1.0	2.222 (0,68 pojavitev na milijon besed)	122 (0,04 pojavitev na milijon besed)
2 Standardna slovenščina Referenčni korpus standardne pisne slovenščine Gigafida 2.0 vsebuje 1,3 milijarde pojavnih besedil iz let 1990–2018	Gigafida 2.0	280 (0,21 pojavitev na milijon besed)	20 (0,01 pojavitev na milijon besed)
3 Sprotna slovenščina Spremljevalni korpus Trendi, ki se posodablja mesečno in črpa besedila s spletnih medijskih portalov, vsebuje besedila od 2019 do danes	Trendi 2024-03	326 (0,37 pojavitev na milijon besed)	5 (0,01 pojavitev na milijon besed)
4 Spletna slovenščina Korpus internetne slovenščine JANES 1.0 vsebuje več kot 252 milijonov pojavnih besedil s slovenskih družbenih omrežij (blogi, komentarji na novice, tviti); v kar 75.230 sestavkih prinaša prikaz pomensko podobnih besed in besednih zvez v slovenskem jeziku	JANES 1.0	53 (0,21 pojavitev na milijon besed)	5 (0,02 pojavitev na milijon besed)
5 Govorjena slovenščina Referenčni korpus govorjene slovenščine Gos 2.0 vsebuje 2,5 milijona pojavnih in približno 300 ur govora	Gos 2.0	ni zadetkov	ni zadetkov

kih in v objavljenih prispevkih vabljenih predavanj na konferenci, beseda nadlaktica pa v objavljenih strokovnih prispevkih na konferenci, v zbornikih strokovnih ali nerecenziranih znanstvenih prispevkov na konferenci, v znanstvenih monografijah in drugih zaključenih delih (slika 1). V korpusu standardne slovenščine Gigafida 2.0 (razmerje med besedama je 280 : 20, v korist besede nadlahtnica), se beseda nadlahtnica najbolj tipično uporablja v leposlovju, strokovnih besedilih in na internetu, beseda nadlaktica pa v strokovnih besedilih, na

internetu in v časopisih (slika 2). Zanimivo je, da se v obeh korpusih beseda nadlaktica najbolj tipično pojavlja v strokovnih besedilih. Možno je, da se pisci nerecenziranih strokovnih besedil ravna po lastnem jezikovnem občutku, ki so ga pridobili med šolanjem iz učbenikov in atlasov anatomije, jezikovne zadrege in potrebe po iskanju druge oz. bolj prave slovenske ustreznice za latinski termin *humerus* pa ne čutijo zaradi dobrega poznavanja besede. Raba besed nadlahtnica in nadlaktica se razlikuje tudi med posameznimi vedami korpusa OSS 1.0.

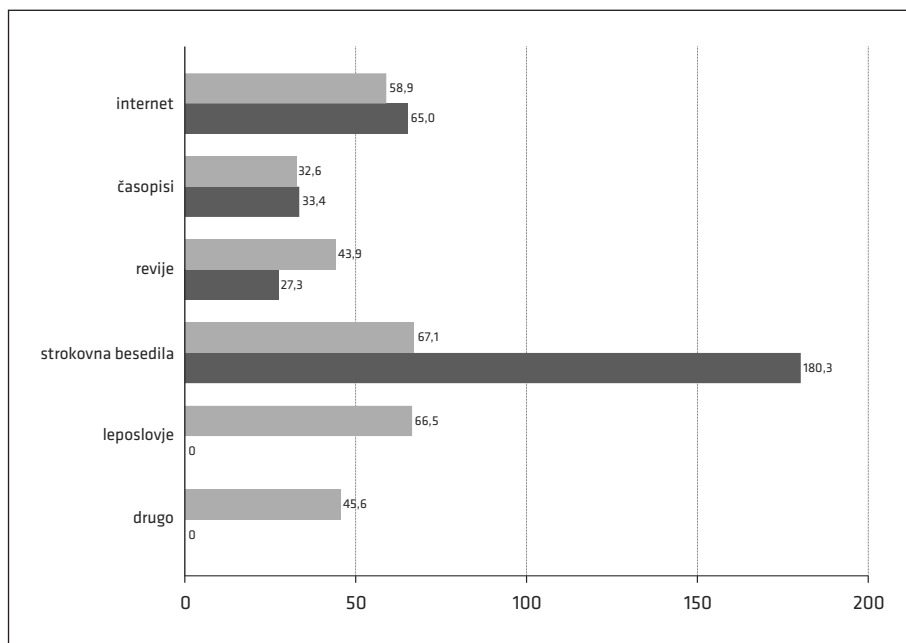

Slika 1. Raba besed nadlahtnica (svetla črta) in nadalaktica (temna črta) v različnih besedilnih tipih korpusa OSS 1.0 glede na korpusno povprečje, pri čemer je raba nad 100 nadpovprečna (nad 100 = bolj tipično, pod 100 = manj tipično) (18).

Beseda nadlahtnica se najbolj tipično uporablja v vedah Diagnostika (B725), Kirurgija, ortopedija, travmatologija (B600) in Okostje, mišice, revmatologija, lokomocija (B580), beseda nadlaktica pa v vedah Kirurgija, ortopedija, travmatologija (B600), Farmaceutstva in sorodne tehnologije (T410), Farmakološke vede, farmakognozija, farmacija, toksikologija (B740) (slika 3). Izključno pojavljanje besede nadlahtnica v medicinskih vedah Diagnostika (B725) in Pediatrija (B660) je pričakovano in je v skladu s priporočilom Slovenskega medicinskega slovarja, ki je besedo nadlahtnica izbral kot prednostni slovenski sinonim za latinski *humerus* (7). Manj pričakovana je dvojna raba besed nadlahtnica in nadlaktica v medicinski vedi Kirurgija, ortopedija, travmatologija (B600), pri čemer posebej preseneča nadpovprečno visoka raba besede nadlaktica, saj je v nasprotju s priporočilom Slovenskega medicinskega

slovarja. Možno je, da so avtorji besedil iz te vede pod večjim vplivom učbenika anatomije Medicinske fakultete v Ljubljani, v katerem so besedo nadlaktica izbrali za slovenski sinonim za latinski *humerus* kot avtorji besedil iz nekaterih drugih medicinskih ved (npr. iz ved Diagnostika (B725) in Pediatrija (B660), kjer je v rabi izključno le beseda nadlahtnica) (15). Raba besed nadlahtnica in nadlaktica se razlikuje tudi med posameznimi viri korpusa Gigafida 2.0 (slika 4). Raba besede nadlahtnica je največja v založbi Beletrina, raba besede nadlaktica pa v založbi DZS (slika 5). Zanimivo je, da se v nekaterih založbah uporablja izključno le beseda nadlahtnica (Beletrina, Didakta in Ekipa), v nekaterih pa obe besedi. Možno je, da je izključna raba le ene besede povezana z internimi pravopisno-slogovnimi pravili teh založb.

V iztočnicah spletnih slovarjev Termania in Fran se beseda nadlahtnica pojavlja

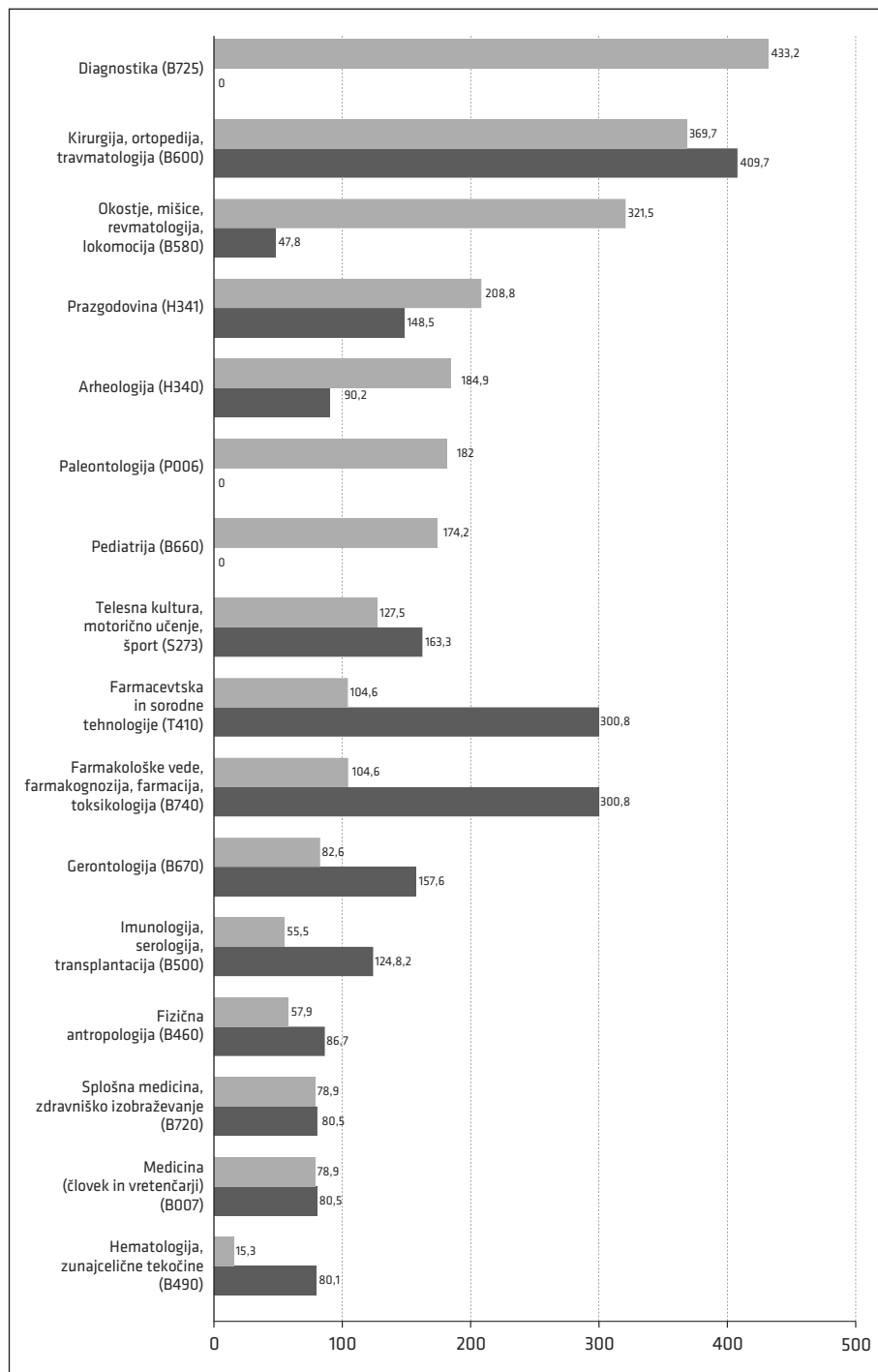
Slika 2. Raba besed nadlahtnica (svetla črta) in nadalaktica (temna črta) v različnih besedilnih tipih korpusa Gigafida 2.0 glede na korpusno poprečje, pri čemer je raba nad 100 nadpovprečna (nad 100 = bolj tipično, pod 100 = manj tipično) (18).

pogostejše kot beseda nadlaktica (tabela 2 in tabela 3). Skoraj vsi slovarji z besedo nadlahtnica in/ali besedo nadlaktica v iztočnicah imajo v iztočnicah besedo nadlahtnica (na portalu Termania 12/13, na portalu Fran pa 7/7). Edini slovar, ki v iztočnicah nima besede nadlahtnica, temveč le besedo nadlaktica, je Slovensko-srbsko-hrvaški slovar na portalu Termania (26). Prevod za slovensko besedo nadlaktica se v tem slovarju glasi: »nàdláktica ž nadlaktična kost, mišična kost«. V Srbsko-hrvaško-slovenskem slovarju istega avtorja pa se prevod za srbskohrvaško besedo *nadlaktica* glasi: »nàdlaktica ž anat. nadlahtnica« (27). Iz geselskih zapisov je videti veliko podobnost med besedama nadlaktica in

nadlaktica, beseda nadlahtnica pa se zdi zaradi svojega »h-ja« bolj slovenska. Štirje slovarji portala Termania imajo v iztočnicah obe besedi hkrati, to so: Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), Slovenski pravopis 2001, Presisov večjezični slovar in Slovenski oblikoslovni leksikon, osem slovarjev pa ima v iztočnicah zgolj besedo nadlahtnica, to so: Slovenski medicinski slovar, vsi »slovensko-tujejezični slovarji« in Slovar sopomenk sodobne slovenščine (Sopomenke 1.0) (7, 16, 28–37). V slovarjih, kjer sta oba izraza, je beseda nadlaktica podrejeni sinonim. Na portalu Fran ni niti enega slovarja, ki bi v iztočnicah imel zgolj besedo nadlaktica. Štirje slovarji portala Fran imajo v iztočnicah obe

Tabela 2. Slovarji portala Termania z besedo nadlahtnica in/ali besedo nadlaktica v iztočnicah (8). + – beseda prisotna v slovarju, – – besede v slovarju ni, SSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika, SAZU – Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ZRC – Znanstvenoraziskovalni center, IATE – Interaktivna terminologija za Evropo (Interactive Terminology for Europe), CJVT – Center za jezikovne vire in tehnologije.

Slovarji	Akronim	Nadlahtnica	Nadlaktica
1 Slovar slovenskega knjižnega jezika	SSKJ	+	+
2 Presisov večjezični slovar – Amebis	Presis	+	+
3 Slovenski pravopis 2001 – SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša	pravopis	+	+
4 Slovenski oblikoslovni leksikon – Projekt »Sporazumevanje v slovenskem jeziku«, 2008–2013, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport	Sloleks	+	+
5 Slovensko-srbskohrvaški slovar – Janko Jurančič	sl-sh	–	+
6 Veliki slovensko-italijanski slovar – Sergij Šlenc	sl-it veliki	+	–
7 Veliki slovensko-nemški slovar – Doris Debenjak, Božidar Debenjak, Primož Debenjak	sl-de veliki	+	–
8 Slovensko-francoski slovar – Viktor Jesenik, Narcis Dembskij	sl-fr	+	–
9 Interaktivna terminologija za Evropo, 2016	IATE	+	–
10 Slovensko-nemški slovar – Maks Pleteršnik	Pleteršnik	+	–
11 Slovenski medicinski slovar – Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta	medicina	+	–
12 Slovensko-esperantski slovar – Mica Petrič	sl-eo	+	–
13 Sopomenke 1.0 – Slovar sopomenk sodobne slovenščine – Center za jezikovne vire in tehnologije, Univerza v Ljubljani	Sopomenke CJVT	+	–

Slika 3. Raba besed nadlahtnica (svetla črta) in nadalaktica (temna črta) v različnih vedah korpusa OSS 1.0 glede na korpusno povprečje, pri čemer je raba nad 100 nadpovprečna (nad 100 = bolj tipično, pod 100 = manj tipično; do 8 najpogostejših ved na besedo) (18).

Tabela 3. Slovarji portala Fran z besedo nadlahtnica in/ali besedo nadlaktnica v iztočnicah (9). SSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika, eSSKJ – elektronski Slovar slovenskega knjižnega jezika, + – beseda prisotna v slovarju, – – besede v slovarju ni.

Slovarji	Akronim	Nadlahtnica	Nadlaktnica
1 Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja: tiskana izdaja 2014, spletna izdaja 2014. Slovar v 97.669 sestavkih prinaša celovit opis besedja slovenskega knjižnega jezika iz obdobja od slovenskih klasikov 19. stoletja do leta 2013.	SSKJ ²	+	+
2 Slovar slovenskega knjižnega jezika. Rastoči slovar (od leta 2016). Slovar s popolnoma novim celovitim opisom besedja slovenskega knjižnega jezika od druge polovice 20. stoletja do danes.	eSSKJ	+	–
3 Slovenski pravopis 2001: pravopisni slovar, tiskana izdaja 2001, 2003, spletni izdaji 2010, 2014. Slovar v 97.669 sestavkih prinaša celovit opis besedja slovenskega knjižnega jezika iz obdobja od slovenskih klasikov 19. stoletja do leta 2013.	Pravopis	+	+
4 Sinonimni slovar slovenskega jezika: tiskana izdaja 2016, spletna izdaja 2018. Slovar v 75.230 sestavkih prinaša prikaz pomensko podobnih besed in besednih zvez v slovenskem jeziku.	Sinonimni	+	+
5 Geološki terminološki slovar: tiskana izdaja 2006, spletna izdaja 2013. Slovar vsebuje termine s področja geologije in je namenjen zlasti strokovnjakom; vsebuje definicije in podatke o prednostnih terminih.	Terminološki Geologija	+	–
6 Maks Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar: tiskana izdaja 1894–1895, 2006, elektronska izdaja 2006, spletni izdaji 2010, 2014. Slovar v 103.185 sestavkih prinaša besedje slovenskega knjižnega jezika, ki je bilo v rabi v času njegovega nastanka, poleg tega pa tudi številne starejše in narečno obarvane besede o prednostnih terminih.	Zgodovinski	+	–
7 Slovar slovenskega knjižnega jezika: tiskane izdaje 1970–1991, 1995, 2008, spletne izdaje 2000, 2010, 2014. Slovar v 93.154 sestavkih prinaša celovit opis slovenskega knjižnega jezika iz obdobja od slovenskih klasikov 19. stoletja do zaključka redakcije posameznih knjig.	SSKJ	+	+

Tabela 4. Raba besed nadlahtnica in nadlaktnica v publikacijah Nacionalnega inštituta za javno zdravje. NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje, MKB-10-AM – Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov, Avstralska modifikacija, enajsta izdaja, KTDP – Klasifikacija terapevtskih in diagnostičnih postopkov in posegov.

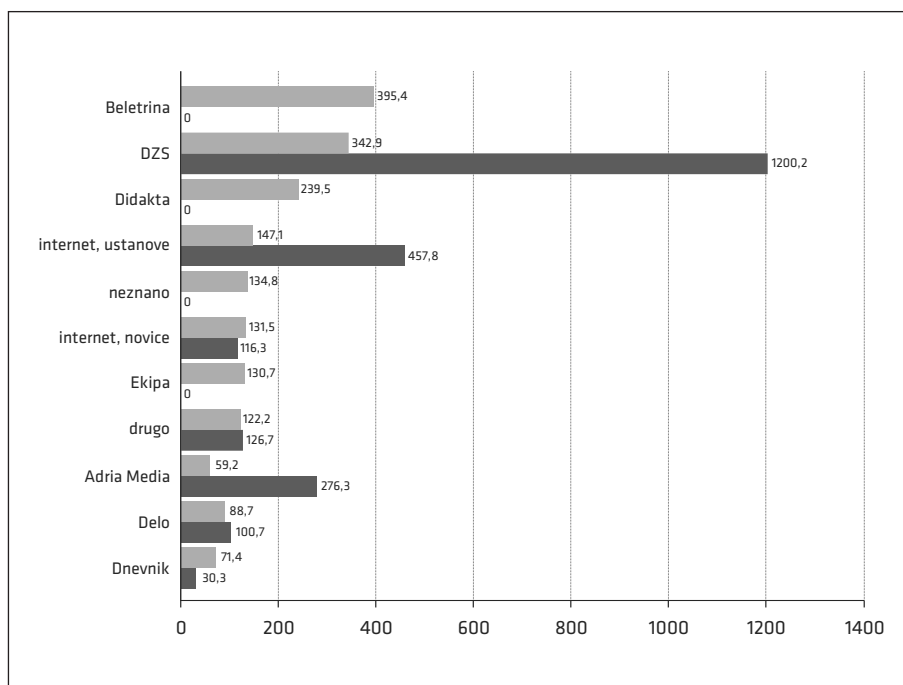
Naslov publikacije NIJZ	Akronim	Nadlahtnica	Nadlaktnica
1 Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov, Avstralska modifikacija, enajsta izdaja	MKB-10-AM	–	+
2 Klasifikacija terapevtskih in diagnostičnih postopkov in posegov, šesta izdaja	KTDP	+	–

Tabela 5. Raba besed nadlahtnica in nadlaktnica v tiskanih izdajah slovenskih učbenikov z anatomsko vsebino. + – beseda prisotna v učbeniku, – – besede v učbeniku ni.

Učbeniki	Leto izdaje	Nadlahtnica	Nadlaktnica
1 Anatomija: skripta za študente medicine.	1965	+	–
2 Del 1, Uvod, osteologia, syndesmologia,	1974	+	–
3 myologia	1978	+	–
4 Valentina Kobe in sodelavci	1986	–	+
5	2003	–	+
6	2012	–	+
7 Anatomija, histologija, fiziologija	2007	+	–
8 Draga Štiblar-Martinčič in sodelavci	2008	+	–
9	2012	+	–
10	2016	+	–
11 Splošna anatomija in fiziologija	1979	+	–
12 Anton Širca	1983	+	–
13 Anatomija človeškega telesa: praktikum iz virtualne anatomije človeškega telesa Del 1, (Anatamage). Lidija Šaherl Kocbek, Mateja Rakuša	2016	+	–
14 Funkcionalna anatomija zgornjega uda: skripta za študente Zdravstvene fakultete Sonja Hlebš	2019	+	–
15 Manualno testiranje mišic Miroljub Jakovljevič, Sonja Hlebš	1998	–	+
16 500 testnih vprašanj iz anatomije Raja Gošnak Dahmane, Samo Ribarič	1996	+	–
17 Ilustrirana anatomija Raja Gošnak Dahmane	1998	+	–
18 Anatomija za zdravstvene delavce Raja Gošnak Dahmane	2021	+	–
19 Anatomija in fiziologija človeka: učbenik za programe Zdravstvena nega, Farmacevtski tehnik, Zobotehnik, Kozmetični tehnik in Tehnik laboratorijske biomedicine Marjana Dolinar, Vera Cunk Manić, Ida Tarman-Šmit	2016	+	–
20 Anatomske slike, študijsko gradivo Draga Štiblar-Martinčič, Erika Cvetko	2022	+	–
21 Anatomija in fiziologija človeka Štefan Plut	2002	+	–
22 Funkcionalna anatomija: za študente Aplikativne kineziologije Dean Ravnik, Andrej Kocjan	2018	–	+
23 Biologija 9. Učbenik za 9. razred devetletke Urška Lunder	2005	+	–
24 Anatomija gibanja: Uvod v analizo telesnih tehnik Balandine Calais-Germain	2007	+	–
25 Nujna medicinska pomoč Ivan Kalinšek	1984	–	+
26 Kirurgija Vladimir Smrkolj (glavni urednik)	2014	+	–

Tabela 6. Raba besed nadlahtnica in nadlaktica v tiskanih izdajah slovenskih anatomskih atlasov.
+ – beseda prisotna v atlasu, – – besede v atlasu ni.

Atlas	Leto izdaje	Nadlahtnica	Nadlaktica
1 Anatomski atlas iz sistemskega in topografskega gledišča. Del 1, Zgornji in spodnji ud Rolf Leutert, Gerald Bertolini, Alenka Dekleva (urednik)	1987	+	–
3 Slikovni slovar človeškega telesa	1993	+	–
4 Barvni atlas anatomije človeka Robert Matthew Hay Mcminn, Dean Ravnik (odgovorni urednik)	1995	+	–
5 Anatomski atlas: vodnik po človeškem telesu	1996	–	+
6 Človeško telo: vodnik po človeškem telesu	1997	–	+
4 Usbornova enciklopedija človeškega telesa	2005	+	–
7 Atlas anatomije človeka Frank H. Netter, Dean Ravnik (prevajalec, urednik); John T. Hansen (urednik, avtor dodatnega besedila)	2005	–	+
8 Anatomska pobarvanka	2011	–	+

Slika 4. Raba besed nadlahtnica (svetla črta) in nadlaktica (temna črta) v različnih virih korpusa Gigafida 2.0 glede na korpusno poprečje, pri čemer je raba nad 100 nadpovprečna (nad 100 = bolj tipično, pod 100 = manj tipično; do 8 najpogostejših virov na besedo) (18).

besedi hkrati, to so: Slovenski pravopis, Sinonimni slovar slovenskega jezika in dve izdaji SSKJ, prva izdaja in druga izdaja, trije slovarji pa imajo v iztočnicah le besedo nadlahtnica, to so: Rastoči slovar slovenskega knjižnega jezika (eSSKJ), Geološki terminološki slovar in zgodovinski Slovensko-nemški slovar (38–44). Geselski zapisi za besedo nadlahtnica se med slovarji razlikujejo: v drugi izdaji SSKJ se glasi: »nadláhtnica -e ž (â) anat. kost v nadlakti: zlomiti si nadlahtnico; nadlahtnica in podlahtnica«, v slovarju eSSKJ se glasi: »nadláhtnica nadláhtnice samostalník ženskega spola [nadláhtnica]; kost v nadlahti, ki sega od rame do komolca«. ETIMOLOGIJA: ↑nadlahten, v slovarju Sopomenke 1.0 se glasi: »medicina humerus«, v slovarju Sinonimni se glasi: »anat. kost v nadlakti« in dodatno še SINONIMI: anat. nadlaktica in GLEJ ŠE: kost, v Slovenskem medicinskem slovarju pa se glasi: »nadláhtnica -e ž kost v nadlaktu sin. humerus -a, humerus -i«. Iz zapisov je razvidno, da je nepoenoteno poimenovan tudi del telesa, v katerem nadlahtnica leži. Slovenski medicinski slovar je najizčrpnjša zbirka slovenskih medicinskih izrazov, ki ima pomembno vlogo pri uveljavljanju domačih medicinskih izrazov (45). Upravičeno lahko domnevamo, da ima tudi njegov geselski zapis za nadlahtnico pomemben usmerjevalni vpliv in da je povezan s pogostejšim pojavljanjem besede nadlahtnica v slovenskih medicinskih besedilih, verjetno tudi v drugih nemedicinskih strokovnih in poljudnih besedilih.

S pregledom elektronskih publikacij NIJZ smo ugotovili, da se eden od domačih izrazov pojavlja izključno v eni publikaciji, drugi pa izključno v drugi publikaciji, medtem ko se standardiziran anatomski izraz humerus pojavlja v obeh publikacijah. V publikaciji MKB-10-AM se uporabljata izraza nadlaktica in humerus. Izraz nadlaktica npr. najdemo v poglavju 19 – Poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov (S00–T98), izraz

humerus pa npr. v poglavju 13 – Bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva (M00–M99) (24). Primeri kodnih zapisov v tej publikaciji se npr. glasijo: »Zlom zgornjega dela nadlaktnice, velika grča« (koda S42.24); »Zlom spodnjega dela nadlaktnice, obeh kondilov, neopredeljen« (koda S42.44) in 2 »Zgornji ud; humerus, komolec« (koda M00), ki ga najdemo pod točko 2 v uvodnem poglavju Gnojni artritis, kjer so naštet mesta prizadetosti v telesu. V šesti izdaji KTDP se uporabljata izraza nadlahtnica in humerus. Oba izraza lahko najdemo v poglavju 15 – Klinični posegi na mišično-skeletnem sistemu (bloki 1360–1580) (25). Primeri zapisov v tej publikaciji so: »Zaprta naravna zloma nadlahtnice ali komolca« (blok 1413), »Zaprta naravna zloma distalnega dela nadlahtnice; vključeno: kondil humerusa in suprakondil humerusa« (koda 47456–00). Zakaj raba izrazov nadlahtnica in nadlaktica med obema publikacijama ni usklajena, ne vemo, kot tudi ne vemo, zakaj se v tovrstnih strokovnih publikacijah za poimenovanje anatomske strukture raje ne uporabljajo zgolj standardizirani mednarodni anatomske termini v poslovenjeni obliki.

V knjižnih izdajah slovenskih učbenikov z anatomske vsebine se beseda nadlahtnica pojavlja pogostejše od besede nadlaktica (tabela 5). Le šest od šestindvajsetih pregledanih učbenikov uporablja besedo nadlaktica. Ti učbeniki so: Nujna medicinska pomoč, zadnje tri izdaje učbenika anatomije za študente medicine in dentalne medicine na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, učbenik Manualno testiranje mišic za študente Zdravstvene fakultete Univerze v Ljubljani in učbenik Funkcionalna anatomija za študente kineziologije na Univerzi na Primorskem (15, 46–50). Ostalih dvajset učbenikov je kot slovenski sinonim za latinski *humerus* izbralo besedo nadlahtnica. Ti učbeniki so: prve tri izdaje učbenika anatomije za študente medicine in dentalne medicine na Medicinski fakulteti Univerze

v Ljubljani, štiri izdaje učbenika Anatomija, histologija, fiziologija, dve izdaji učbenika Splošna anatomija in fiziologija, Anatomija človeškega telesa, Funkcionalna anatomija zgornjega uda, trije učbeniki za anatomijo Zdravstvene fakultete, Anatomija in fiziologija človeka: Učbenik za programe Zdravstvena nega, Farmacevtski tehnik, Zobotehnik, Kozmetični tehnik, Tehnik laboratorijske biomedicine, učbenik za študente na Fakulteti za šport, učbenik anatomije in fiziologije človeka za srednje šole, učbenik biologije za osnovne šole, Anatomija gibanja – Uvod v analizo telesnih tehnik in učbenik za kirurgijo (51–70). Število pregledanih učbenikov je relativno majhno in zavedamo se, da je to slabost naše raziskave. Vendar menimo, da smo pregledali ključne slovenske univerzitetne učbenike anatomije in da so naši rezultati pomembni za ta segment učbenikov. Večina učbenikov kot prednostni slovenski sinonim za latinski *humerus* uporablja besedo nadlahtnica. Ta izbira se ujema z zapisom v Slovenskem medicinskem slovarju (7). Čeprav besedo nadlaktica uporabljajo le redki učbeniki, se zdi, da njihov vpliv ni nepomemben. Možno je, da je pojavljanje besede nadlaktica v nerecenziranih strokovnih in znanstvenih besedilih, v medicinski vedi Kirurgija, ortopedija, travmatologija (B600) in v slovenskem prevodu enajste izdaje MKB-10-AM posledica njihovega usmerjevalnega vpliva.

S pregledom slovenskih izdaj anatomskih atlasov smo ugotovili, da se besedi nadlahtnica in nadlaktica pojavljata enako pogosto (tabela 6). Štirje atlasi uporabljajo besedo nadlahtnica, med njimi tudi Bertolinijev in McMinnov atlas, drugi štirje pa besedo nadlaktica, med njimi tudi Netterjev atlas (71–78). Možno je, da se dvojnost rabe besed nadlahtnica in nadlaktica v anatomskih atlasih odraža v neusklajeni rabi besed nadlahtnica in nadlaktica v učbenikih ter v strokovnih in znanstvenih besedilih s tega področja.

Za nasvet glede prednostne izbire besed smo se obrnili tudi na Terminološko svetovalnico, ki deluje pod okriljem Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) in je namenjena zlasti področnim strokovnjakom, pa tudi drugim uporabnikom, ki se srečujejo s terminološkimi problemi (79). Avtorici tega prispevka se je nedavno zgodilo, da s soavtoricami nastajajočega učbenika ni našla skupnega jezika glede prednostne izbire domačih imen za anatomske strukture nadlahti. Za področje medicine so ji priporočili rabo ustaljenih izrazov, ki jih navaja Slovenski medicinski slovar, torej besedi »nadalhtnica« in »nadalaket«, pri terminih s pridevniško sestavino pa obliko »nadalakti« (7). Ker pa so tudi oni opazili, da povezani pojmi »nadalhtnica, nadalaket in nadalakti« niso poimenovani usklajeno in da je pri rabi teh besed prišlo do nenavadne situacije, so za dodatno razlago v zvezi s tem zaprosili še etimologa akademika profesorja doktorja Marka Snoja, katerega obširno razlago so vključili v svoj odgovor, ki je objavljen tudi na spletni strani portala Fran (9). Iz razlage akademika profesorja Snoja je razumeti, da povezani pojmi »nadalhtnica, nadalaket in nadalakti« niso usklajeno poimenovani zato, ker ima pridevnik »nadalakten« med glasoma »t« in »n« polglasnik v dveh zelo pogosto rabljenih oblikah, beseda »nadalhtnica« pa v nobeni. Zaključni stavek razlage se glasi: »Prvotna beseda nadlaktica je bila torej glasoslovno nesprejemljiva, njena vez s samostalnikoma laket in nadalaket ter pridevnikom nadlakten, ki že sami na pol kljubujejo glasovnim zakonitostim, pa prešibka, zato je pričakovano podlegla priliki kt > ht in se prevladujoče razvila v nadalhtnica.«

Dilema glede izbire besed nadalhtnica in nadlaktica torej ne obstaja le v strokovnem jeziku, temveč je v slovenščini že dolgo prisotna. To potrjuje tudi prispevek priznanega jezikoslovca, leksikografa in

prevajalca, Ivana Tominca, ki je v rubriki Slovníške in pravopisne drobtine v reviji Jezik in slovstvo izšel že pred skoraj sedemdesetimi leti (17). V prispevku z naslovom »Nadlaktnica ali nadlahtnica« jezikoslovec Tominec pojasnjuje, zakaj so v primeru besed nadlahtnica in nadlahten v slovenskem knjižnem jeziku pravilne samo oblike s »ht«. Pojasnilo izhaja iz dejstva, da je soglasniško skupino »kt« slovenščina preobrazila v »ht« in da glasovni razvoj terja v imenovalniku obliko »laket«, v sklonih, kjer je polglasnik onemel, pa soglasniško skupino »ht«, tako v rodilniku »lahta«, v množini pa »lahti«. Ker pa pri razvoju jezika igra pomembno vlogo tudi analogija, se je imenovalnik »laket«, zaradi oblik v sklonih, preobrazil v »lahet«. Avtor v prispevku med drugim pravi: »Ker so po zgodovinskem ravnanju vse oblike besede »laket« upravičene, jih je vse v svoj slovar sprejel tudi Slovenski pravopis,« in sklene prispevek z besedami: »Pri pridevniki »podlahten« in »nadlahten« pa pri samostalnikih »podlahtnica« in »nadlahtnica« za analogijo, ki bi bila nadomestila skupino »ht« s »kt«, ni bilo osnove, zato so samo oblike s »ht« v knjižnem jeziku pravilne« (17). Danes ta pravila veljajo le še za samostalni »nadlahtnica«, za pridevnik »nadlahten« pa ne več – saj so tako splošnojezikovni slovarji kot tudi Slovenski medicinski slovar za prednostni izraz izbrali pridevnik »nadlakten« (79). Ta usmerjevalna priporočila se kažejo tudi v spremembi rabe besed »nadlahten« in »nadlakten« v korpusu sprotne slovenščine Trendi, saj je v obdobju 2019–2024 v povprečju besedi »nadlakten« raba narasla za 2229 %, besedi »nadlahten« pa raba upadla za 72 % (18).

Jezik se razvija, določeni termini lahko postanejo zastareli in se uveljavijo sčasoma drugi. Do sprememb so odprti vsi slovarji, vendar posodobitev geselskih zapisov razumljivo poteka z določenim časovnim zamikom. Zapisi v učbenikih, jezikovnih priročnikih in slovarjih so pomembni za razvoj strokovnega besedja, saj so uporabniki teh jezikovnih virov pogosto tudi sami pisci usmerjevalnih besedil. Glede na vse raziskano lahko zaključimo, da je beseda nadlahtnica trenutno pravilnejši slovenski sinonim za latinski *humerus* kot beseda nadlaktnica.

Zaključek

Z raziskavo smo ugotovili, da se v pregledanih pisnih virih beseda nadlahtnica pojavlja pogostejše od besede nadlaktnica. Pogostejša je v korpusih slovenskega jezika, v iztočnicah spletnih slovarjev in v univerzitetnih učbenikih anatomije. Prednostno rabo besede nadlahtnica za strokovna področja medicine priporočata tudi Slovenski medicinski slovar in Terminološka svetovalnica. Med redkimi pomembnimi pregledanimi viri, ki uporabljajo besedo nadlaktnica, so učbenik anatomije na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, Netterjev Atlas anatomije človeka in enajsta izdaja MKB-10-AM, ki se v zdravstvu dnevno uporablja za klasifikacijo bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov. Čeprav dvojnost rabe besed nadlahtnica in nadlaktnica ni pravi vsebinski problem, ki bi vplival na razumljivost strokovnega besedila, menimo, da je vsaka skrb za enotno in usklajeno strokovno besedje pomembna. V prispevku je tudi prikazano, na kaj vse se lahko naslonimo ob iskanju najboljše terminološke ustreznice.

LITERATURA

1. Vintar Š. Terminologija: Terminološka veda in računalniško podprta terminografija [internet]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete; c2017 [citirano 2024 Jun 24]. Dosegljivo na: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si>. doi: 10.4312/9789612379889
2. Tonin G. Medicinska terminologija: Terminotvorni postopki in kratice [diplomsko delo]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; 2021.
3. Tonin G. Medicinska terminologija in terminotvorje. Med Razgl. 2022; 61 Suppl 1: 47–62.
4. Žagar Karer M. Terminologija, terminološki viri in terminološko svetovanje. Med Razgl. 2022; 61 Suppl 1: 39–45.
5. F: Terminologia Anatomica. 2nd ed. [internet]. Halifax: Federative International Programme for Anatomical Terminology; 2020 [citirano 2023 Oct 24]. Dosegljivo na: <https://libraries.dal.ca/Fipat/ta2.html>
6. Strzelec B, Chmielewski PP, Gworys B. The Terminologia anatomica matters: Examples from didactic, scientific, and clinical practice. Folia Morphol (Warsz). 2017; 76 (3): 340–7.
7. Medicinska fakulteta: Slovenski medicinski slovar [internet]. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani; Kamnik: Amebis. c2012–2024 [citirano 2024 Jul 23]. Dosegljivo na: <http://www.termania.net/slovarji/95/slovenski-medicinski-slovar>
8. Amebis: Termania [internet]. Kamnik: Amebis. c2010–2024 [citirano 2024 Jul 23]. Dosegljivo na: <https://www.termania.net>
9. ISJFR, ZRC SAZU: Fran [internet]. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Franca Ramovša, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti; Kamnik: Amebis, Hruška. c2023 [citirano 2024 Jul 23]. Dosegljivo na: <https://fran.si>
10. Bradač F. Latinsko-slovenski slovar. 3rd ed. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 1980.
11. Likar M. Medicinski slovar: Slovensko-angleški, angleško-slovenski. Radovljica: Didakta; 2009.
12. Pejčovič B, Jesenšek M. Vodnik skozi anatomsko terminologijo. 1st ed. Maribor: Medicinska fakulteta; 2013.
13. Košir A. Nomina anatomica po naše. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1966.
14. Širca A. Kako pisati anatomske strokovne izraze v slovenskih besedilih. Med Razgl. 1993; 32 (4): 657–64.
15. Kobe V, Dekleva A, Lenart IF, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1, Kost, sklepi, mišice. 5th ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2012.
16. Dobrovoljc K, Krek S, Holozan P, et al. Sloleks: Slovenski oblikoslovni leksikon [internet]. Ljubljana: Trojina, Zavod za uporabno slovenistiko; 2015 [citirano 2024 Jul 23]. Dosegljivo na: <http://hdl.handle.net/11356/1039>
17. Gaberc V, Tominec I, Jesenovec F. Slovnške in pravopisne drobtine. Jez Slovst. 1956; 2 (3): 125–8.
18. CJVT: Korpusnik: Povzemalnik korpusnih podatkov [internet]. Ljubljana: Center za jezikovne vire in tehnologije, CLARIN.SI, Univerza v Ljubljani, Inštitut Jožef Štefan, Ministrstvo za Kulturo. c2022–2023 [citirano 2024 Apr 23]. Dosegljivo na: <https://korpusnik.cjvt.si>
19. Žagar K, Ferme M, Ojsteršek M, et al. Corpus of scientific texts from the Open Science Slovenia portal OSS 1.0 [internet]. Maribor: Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru; Ljubljana: CLARIN.SI. 2023 [citirano 2024 Apr 23]. Dosegljivo na: <http://hdl.handle.net/11356/1774>
20. Krek S, Erjavec T, Repar A, et al. Corpus of written standard Slovene Gigafida 2.0 [internet]. Ljubljana: Center za jezikovne vede in tehnologije, Univerza v Ljubljani, CLARIN.SI. 2019 [citirano 2024 Apr 23]. Dosegljivo na: <http://hdl.handle.net/11356/1320>
21. Kosem I, Čibej J, Dobrovoljc K, et al. Spremljevalni korpus Trendi: Metode, vsebina in katalogizacija besedil. In: Fišer D, Erjavec T, eds. Zbornik konference: Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika; 2022 Sep 15–16; Ljubljana: Inštitut Jožef Štefan, Filozofska Fakulteta, Univerza v Ljubljani; c2022. p. 86–92.
22. JANES: Jezikoslovna analiza nestandardne slovenščine [internet]. c2014–2017 [citirano 2024 Apr 23]. Dosegljivo na: <https://nl.ijs.si/janes/>
23. Zwitter Vitez A, Zemljarič Miklavčič J, Krek S, et al. Gos [internet]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. 2012 [citirano 2024 Apr 23]. Dosegljivo na: <http://www.korpus-gos.net>
24. WHO, NIJZ: Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene, Avstralska modifikacija (MKB-10AM), verzija 11 [internet]. Geneva: World Health Organization; Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; c2019 [citirano 2024 Jul 24]. Dosegljivo na: https://nijz.si/wp-content/uploads/2022/12/MKB-10-AM_v11_slo.pdf
25. IVZ: Klasifikacija terapevtskih in diagnostičnih postopkov (KTDP), verzija 6 [internet]. London: Commonwealth of Australia; Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravje; c2008 [citirano 2024 Jul 24]. Dosegljivo na: https://nijz.si/wp-content/uploads/2021/12/ks_ktdp_verzija_6.pdf

26. Jurančič J. Slovensko-srbskohrvaški slovar [internet]. Kamnik: Amebis. c2023 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: https://www.termania.net/slovarji/589/Slovensko_srbskohrvaski_slovar
27. ISJFR, ZRC SAZU: Slovar slovenskega knjižnega jezika [internet]. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba Znanstvenoraziskovalnega centra, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti; Kamnik: Amebis. c1970–2010 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.termania.net/slovarji/58/slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>
28. ISJFR, ZRC SAZU. Slovenski pravopis 2001 [internet]. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba Znanstvenoraziskovalnega centra, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti; Kamnik: Amebis. c2001–2010 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.termania.net/slovarji/20/slovenski-pravopis>
29. Holozan P. Presisov večjezični slovar [internet]. Kamnik: Amebis. c2010 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.termania.net/slovarji/70/presisov-vecjezicni-slovar>
30. Jurančič J. Srbskohrvatsko-slovenski in slovensko-hrvatskosrbski slovar. Ljubljana: Cankarjeva založba; 1976.
31. Pleteršnik M. Slovensko-nemški slovar [internet]. Kamnik: Amebis; Ljubljana: Založba Znanstvenoraziskovalnega centra, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti. c2010 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.termania.net/slovarji/19/slovensko-nemski-slovar>
32. Interactive Terminology for Europe (IATE) [internet]. Luxembourg: Translation Centre for the Bodies of the European Union. c1999–2024 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <https://iate.europa.eu/home>
33. Petrič M. Slovensko-esperantski slovar. Ljubljana: Mladinska knjiga; 1963.
34. Debenjak D, Debenjak B, Debenjak P. Veliki slovensko-nemški slovar [internet]. Kamnik: Amebis. c2023 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: https://www.termania.net/slovarji/587/Veliki_slovensko_nemski_slovar
35. Jesenik V, Dembskij N. Slovensko-francoski slovar [internet]. Kamnik: Amebis. c2023 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: https://www.termania.net/slovarji/584/Slovensko_francoski_slovar
36. Šlenc S. Veliki slovensko-italijanski slovar [internet]. Kamnik: Amebis. c2023 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: https://www.termania.net/slovarji/586/Veliki_slovensko_italijanski_slovar
37. Slovar sopomenk sodobne slovenščine [internet]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Univerza v Ljubljani. c2017 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://viri.cjvt.si/sopomenke/slv/>
38. ZRC SAZU, ISJFR: Slovenski pravopis [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Kamnik: Amebis, Hruška. 2014 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.fran.si>
39. Snoj J, Ahlin M, Lazar B, et al. Sinonimni slovar slovenskega jezika [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Kamnik: Amebis, Hruška. c2018 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=208&View=16Query=%2A>
40. Ahlin M, Bokal L, Gložančev A, et al. Slovar slovenskega knjižnega jezika [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Kamnik: Amebis, Hruška; c2014 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>
41. Ahlin M, Lazar B, Praznik Z, et al. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Jez Slovst. 2014; 59 (4): 121–7.
42. ZRC SAZU, ISJFR: eSSKJ: Slovar slovenskega knjižnega jezika 2016 [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Kamnik: Amebis, Hruška. 2014 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.fran.si>
43. Pleničar M. Geološki terminološki slovar [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti. c2013 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://isjfr.zrc-sazu.si/si/terminologisce/slovarji/geoloski#v>
44. Pleteršnik M. Slovensko-nemški slovar [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Kamnik: Amebis, Hruška. 2014 [citirano 2024 Jun 20]. Dosegljivo na: <http://www.fran.si/136/maks-pletersnik-slovensko-nemski-slovar>
45. Legan M, Legan Kokol N. Slovenščina v znanstvenih člankih in vloga Slovenskega medicinskega slovarja. Med Razgl. 2022; 61 Suppl 1: 35–8.
46. Kalinšek I. Nujna medicinska pomoč. 1st print. Ljubljana: Dopisna delavska univerza, Univerzum; 1984.
47. Kobe V, Dekleva A, Lenart IF, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1, Kost, sklepi, mišice. 4th ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1986.

48. Kobe V, Dekleva A, Lenart IF, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1, Kosti, sklepi, mišice. Updated 6th ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2003.
49. Jakovljevič M, Hlebš S. Manualno testiranje mišic. 8th reprint. Ljubljana: Zdravstvena fakulteta; 2023.
50. Ravnik D, Kocjan A. Funkcionalna anatomija: Za študente Aplikativne kineziologije. Koper: Založba Univerze na Primorskem; 2018.
51. Kobe V, Dekleva A, Lenart IF, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1, Uvod, osteologia, syndesmologia, myologia. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1965.
52. Kobe V, Dekleva A, Kordaš I, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1974.
53. Kobe V, Dekleva A, Kordaš I, et al. Anatomija: Skripta za študente medicine. Del 1. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1978.
54. Štiblar-Martinič D, Cör A, Cvetko E, et al. Anatomija, histologija, fiziologija. 1st ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2007.
55. Štiblar-Martinič D, Cör A, Cvetko E, et al. Anatomija, histologija, fiziologija. 2nd ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2008.
56. Štiblar-Martinič D, Cvetko E, Cör A, et al. Anatomija, histologija, fiziologija. 3rd ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2012.
57. Štiblar-Martinič D, Cvetko E, Cör A, et al. Anatomija, histologija, fiziologija. 4th ed. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2016.
58. Širca A. Splošna anatomija in fiziologija. Ljubljana: Višja šola za zdravstvene delavce; 1979.
59. Širca A. Splošna anatomija in fiziologija: Slikovna priloga. 2nd ed. Ljubljana: Višja šola za zdravstvene delavce; 1983.
60. Kocbek Šaherl L, Rakuša M. Anatomija človeškega telesa: Praktikum iz virtualne anatomije človeškega telesa. Del 1. 1st ed. Maribor: Medicinska fakulteta; 2016.
61. Hlebš S. Funkcionalna anatomija zgornjega uda: Skripta za študente Zdravstvene fakultete. 3rd reprint. Ljubljana: Zdravstvena fakulteta; 2019.
62. Gošnak Dahmane R. Anatomija. 1st ed. Ljubljana: Visoka šola za zdravstvo; 1996.
63. Gošnak Dahmane R. Ilustrirana anatomija. 1st ed. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije; 1998.
64. Gošnak Dahmane R. Anatomija za zdravstvene delavce. 1st ed. Ljubljana: Zdravstvena fakulteta; 2021.
65. Dolinar M, Cunk Manič V, Tarman-Šmit I. Anatomija in fiziologija človeka: Učbenik za programe zdravstvena nega, farmacevtski tehnik, zobotehnik, kozmetični tehnik in tehnik laboratorijske biomedicine. 2nd ed. Podsmreka: Pipinova knjiga; 2016.
66. Štiblar-Martinič D, Cvetko E. Anatomske slike: Študijsko gradivo. 3rd reprint. Ljubljana: Fakulteta za šport; 2022.
67. Plut Š. Anatomija in fiziologija človeka. Učbenik. 1st ed. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 2022.
68. Lunder U. Biologija 9. učbenik za 9. razred devetletke. 1st ed. Ljubljana: Rokus; 2005.
69. Calais-Germain B. Anatomija gibanja: Uvod v analizo telesnih tehnik. Ljubljana: Zavod Emanat; 2007.
70. Smrkolj V, Pivec G, Turčič J, et al. Kirurgija. Celje: Grafika Gracer; 2014.
71. Bertolini R, Leutert G. Anatovski atlas iz systemskega in topografskega gledišča. Del 1, Zgornji in spodnji ud. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 1987.
72. McMin RMH. Barvni atlas anatomije človeka. 1st slovene ed. Ljubljana: EWO; Državna založba Slovenije; 1995.
73. Peček A, Plešej J. Slikovni slovar človeškega telesa. Ljubljana: Mladinska knjiga; 1993.
74. Claybourne A. Usbornova enciklopedija človeškega telesa. Ljubljana: Karantanija; 2005.
75. Muñoz Tenllado A. Anatovski atlas: Vodnik po človeškem telesu. 1st print. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije; 1996.
76. Arnau E. Človeško telo: Vodnik po človeškem telesu. 1st print. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije; 1997.
77. Constant CR, Brassett C, Spear M. Anatomska pobarvanka. 1st print. Ljubljana: Tehniška založba; 2011.
78. Netter FH, Ravnik D, Hansen JT. Atlas anatomije človeka. 1st slovenian ed. Beograd: Data status; 2005.
79. ZRC SAZU: Terminološka svetovalnica [internet]. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti. c2000–2024 [citirano 2023 Oct 26]. Dosegljivo na: <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/nadlahtnica>